

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenční
schopnost
EF-2007

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205

Šablona: III/2

Český jazyk, umění a kultura

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 18

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: **Umělecká moderna**

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: výtvarné směry, architektura a hlavní představitelé, percepce uměleckého díla

Cílová skupina: žák 2. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 2. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák rozumí pojmu umělecká moderna, má přehled o výtvarných směrech, vyjmenuje stěžejní autory z oblasti malířství, popř. architektury. Vysvětlí hlavní znaky jednotlivých směrů s pomocí zobrazených reprodukcí. Na základě prezentace porozumí pojmu *barevná skvrna, užité umění*. Vyjádří své prožitky při percepci uměleckého díla.

Metodický list/anotace

Na základě výkladu žák získá představu o charakteru umění v době tzv. moderny. DUM je zaměřen především na malířství a architekturu. Učitel vysvětlí žákům pojem *umělecká moderna, užité umění, barevná skvrna*. Na vybraných reprodukcích doloží žáci znaky uměleckých směrů. Při prezentaci výtvarných reprodukcí může být dán žákům prostor pro vyjádření jejich vnímání uměleckého díla. Na internetu si žáci mohou vyhledat další ukázky výtvarných děl, popř. architektury a diskutovat o nich.

Vytvořeno: 04. 03. 2013

Umělecká moderna

- moderní umělecké hnutí konce 19. století a přelomu 19./20. století
- odraz společenského vývoje (prohlubující se sociální rozdíly, rychlý vývoj společnosti, pocit krize, vyjádření nesouhlasu s hodnotami tržního hospodářství – honba za ziskem)
- radikální anarchistická hnutí mladé generace
- rychlé střídání a nástup nových uměleckých směrů
- doznívání realismu a naturalismu
- důraz na individualitu, originální tvůrčí postupy

Výtvarné směry, architektura

- doznívá realismus a naturalismus
- Francie – „kolébka moderního umění“
- výtvarné salóny, umělci v plenéru
- **hudba**: Giacomo Puccini (opery), Josef Suk, Leoš Janáček
- **nové výtvarné směry** + **architektura**:
  - impresionismus
  - postimpresionismus
  - neoimpresionismus (pointilismus)
  - symbolismus
  - secese

Impresionismus

- ✓ snaha zachytit prchavost okamžiku, atmosféru, dojem, náladu
- ✓ práce se světlem, tzv. „barevná skvrna“, žádné ostré kontury
- ✓ obraz je vytečkován => **pointilismus** (Paul Signac, Georges Seurat))
- ✓ odmítají přímý tah štětcem
- ✓ malíři zamítají černou a šedou barvu
- ✓ umělci v plenéru, v přírodě, krajiny, malířská paleta

Impresionismus - umělci

Malířství: (Francie)

Claude Monet

- 1 téma v různou denní nebo roční dobu
- cykly *Lekníny*, *Katedrály*
- podle obrazu Imprese – *Východ slunce* je směr pojmenován

Auguste Renoire

- portrétista, černá barva hraje stále důležitou roli
- obraz *Deštníky*

Edgar Degas – obrazy tanečnic

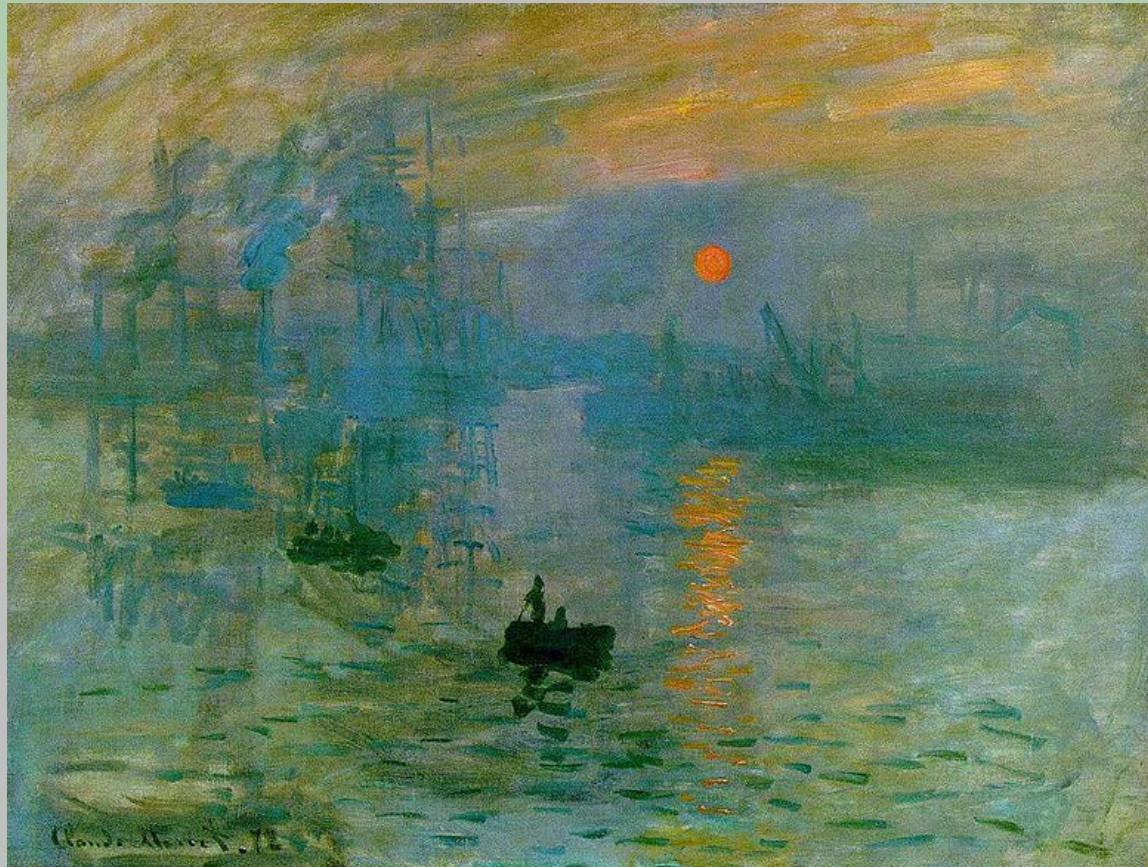
Camille Pissaro Alfréd Sisley – krajináři Edouard Manet

Antonín Slavíček – Kameničky, Praha Antonín Chittussi

Sochařství:

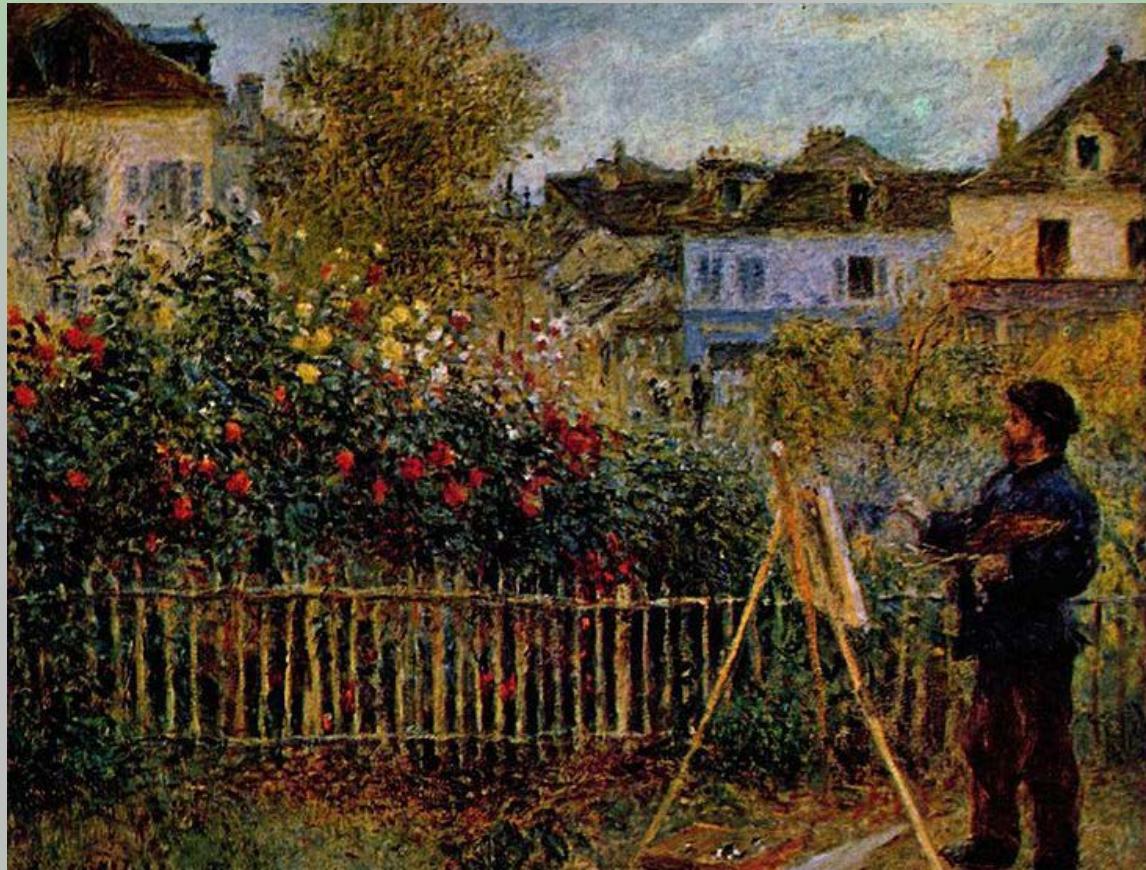
August Rodin

Hudba: Claude Debussy

Obrázek č. 1

Claude Monet – Imprese – Východ slunce

Obrázek č. 2

**Augustin Rodin – Monet maluje svou
zahradu v Argenteuil**

Obrázek č. 3

Edgar Degas – Zkouška tanečnic

Obrázek č. 4
Antonín Slavíček – Staroměstské náměstí

Obrázek č. 5

Ant. Slavíček – Ve Veltruském Parku

Postimpresionismus

- ✓ umělecké tendence od impresionismu do konce století
  - ✓ pointilismus, symbolismus, dekadence
- ✓ odmítnutí impresionistické náhodnosti
- ✓ hledání hlubšího obsahu a pevnější formy
- ✓ odpor k měšťácké společnosti
- ✓ únik do vnitřního světa nebo k primitivním civilizacím
- ✓ inspirace: vlastní já, příroda, nevěstince, kabarety ...

Postimpresionismus - umělci

Paul Cézanne (Francie)

- Provence, krajinář, zátiší, barevné plochy, nesouvislé linie

Vincenc van Gogh (Holandsko)

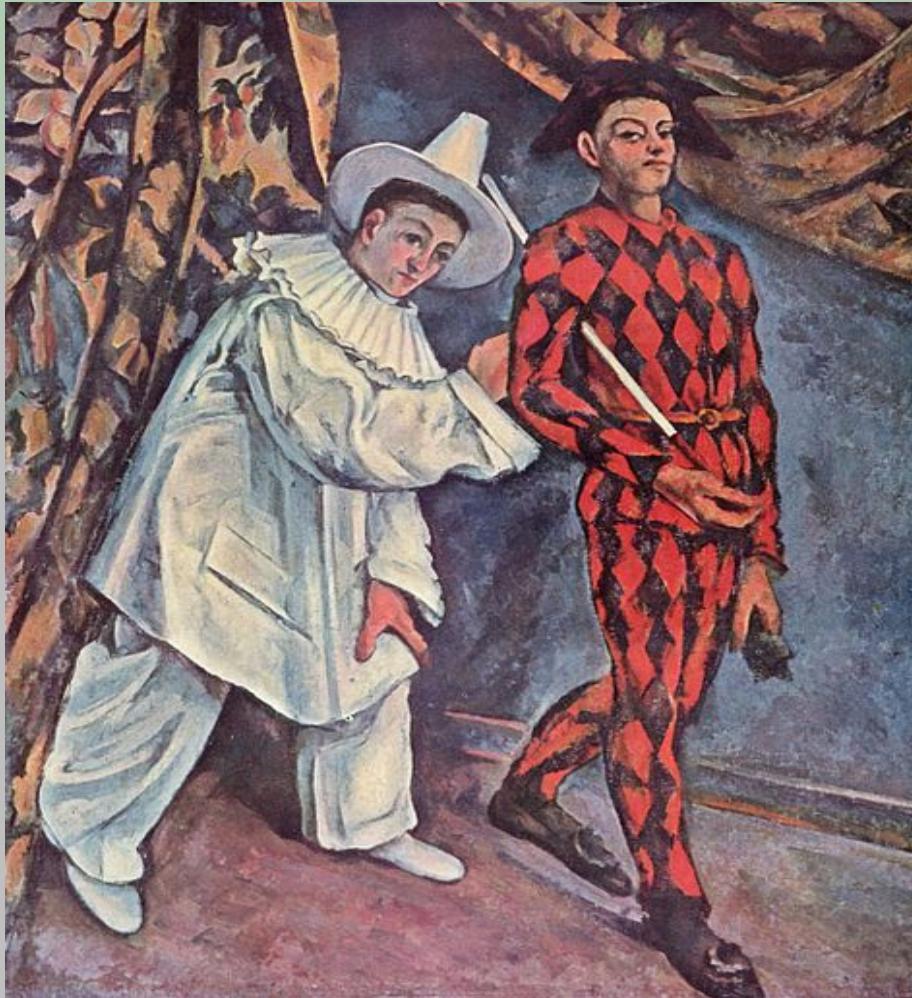
- syn protestantského faráře, bída, Paříž, duševní porucha, neshody s Gauguinem, záchvat – uříznutí ucha, léčení v nemocnici, sebevražda
- Provence, Montmartre, autoportréty, obrazy vlastního pokoje, obrazy *Slunečnice*, *Obilné pole s havrany*, *Kosatce*

Paul Gauguin (Francie)

- neklidná povaha, exotika, Tahiti, skupina *Nabis*

Henri de Toulouse – Lautrec (Francie)

- šlechtický původ, úraz v dětství, okraj společnosti, pařížské kabarety, kavárny, Montmartr, karikaturista, prvky dekadence

Obrázek č. 6

**Paul Cézanne – Masopustní noc (Pierot
a Harlekýn)**

Obrázek č. 7

Vincenc van Gogh – Váza s 12 slunečnicemi

Obrázek č. 8

Vincenc van Gogh – Hvězdná noc

Obrázek č. 9

Paul Gaugin – Tahitankы на плáži

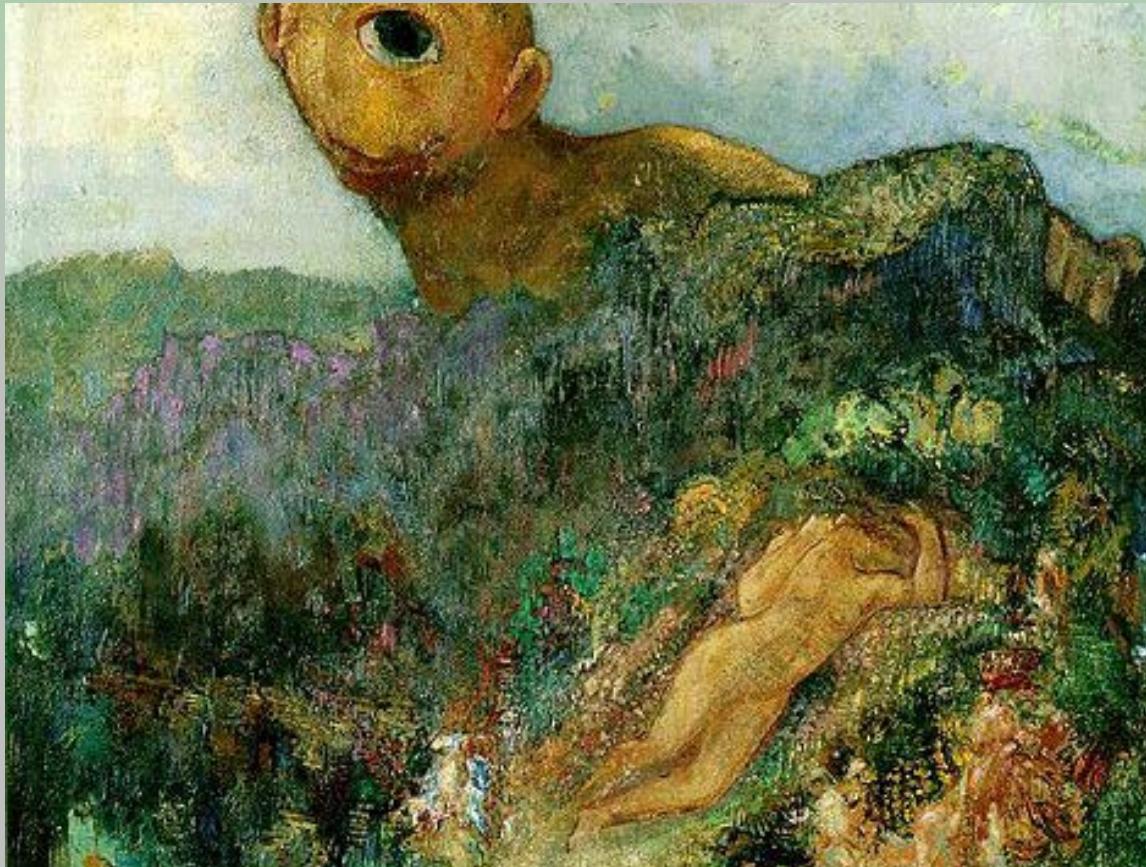
Obrázek č. 10
Henri de Toulouse-Lautrec

Obrázek č. 11
Georges Seurat – La Parade
(pointilismus)

Symbolismus

- reakce na realismus a naturalismus
- základem je subjektivní vnímání reality
- zobrazení skutečnosti v náznacích, symbolech
- obrazotvornost, idea, metafora, podobenství
- **Umělci:**
  - P. Gaugin
  - Gustav Moreau – obraz Zjevení
  - Odilon Redon – mystické obrazy, magičnost
  - Henri Rousseau – autoportrét - Národní galerie v Praze, přechod k avantgardě 20.st.

Obrázek č. 12
Odilon Redon - Kyklopové

Secese

- nový sloh, reakce na historismus 19.st.
- nositelé, umělci z řad bohaté buržoazie
- Secese = odchod mladých umělců z akademických spolků; 1895 – 1905
- Vídeň – Sezession
- Německo – tzv. Jugendstil
- Francie – Art Nouveau

Secese

Znaky:

- lineární vlnivá křivka, plošnost, ornamentálnost, přírodní motivy (lekníny, vlny, listy, rostliny), ladné tvary, barevné plochy, harmonie, erotičnost
- inspirace japonskou grafikou
- prolínání um. druhů (hudby, malířství atd.)
- tzv. **užité umění** – nábytek, šperky, móda, porcelán, barevné sklo, vitráže

Secese - umělci

- **Architektura**

- Španělsko, Barcelona – **Antoni Gaudi** – Chrám Sagrada Familia (1883 – 1923, nedokončen), park Güell)...organický proud
- Vídeň – Wiener Werkstätte – **J. M. Olbrich, Otto Wagner, Adolf Loos, Josef Hoffmann** ... tzv. geometrický proud, navazuje na ně kubismus

- **Malířství**

- Vídeň – **Gustav Klimt**
  - plošné dekorace, portréty žen
  - obrazy Judita, Polibek atd.

- **Umělecké řemeslo**

Obrázek č. 13
Pavilón secese ve Vídni

Obrázek č. 14
Gustav Klimt - Polibek

Secese v Českých zemích

Architektura

Jan Kotěra (žák vídeňského O. Wagnera) – vily, Národní dům a divadlo v Prostějově, muzeum v Hradci Králové

Josef Fanta – Hlavní nádraží v Praze

Fr. Bílek – vlastní vila

Ant. Balšánek, Osvald Polívka – **Obecní dům Praha**

Dušan Jurkovič – chaty na Pustevnách, lázně Luhačovice

Franz Kraus (Vídeň) – **vila Primavesi Olomouc**

Grafika

Vojtěch Preisig – ilustroval dílo: Karafiát- Broučci, **Alfons Mucha**

Maxmilian Švabinský – portréty, **Josef Váchal, Jan Zrzavý**

Malířství

Jan Zrzavý, Fr. Kupka, Skupina Osma – **E. Fill, B. Kubišta, V. Beneš, Ot. Kubín ...;** **Alfons Mucha – cyklus Slovanská epopej**

Sochařství

Užité umění – české sklárny

Fr. Bílek – věřící, mystik **J. Mařatka** (žák A. Rodina)

Obrázek č. 15
Alfons Mucha - Zodiac

Obrázek č. 16
Secesní vila Primavesi v Olomouci

Obrázek č.18
Mozaika nad hlavním vchodem

Obrázek č.17
Mozaika nad venkovním schodištěm

Obrázek č. 19
Mozaiková fontána v obytné hale

Obrázek č. 20
Pohled do obytné haly

Odkazy:

Použitá literatura:

PROKOP, Vladimír. *Literatura 19. a počátku 20. století (od romantiků po buřiče)*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft, 2004.

Černá, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. 5. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0.

Odkazy:

Seznam obrázků:

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

MONET, Claude. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Impressionism_monet.jpg

Obrázek č. 2

RENOIRE, Auguste. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pierre-Auguste_Renoir_083.jpg

Obrázek č. 3

DEGAS, Edgar. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edgar_Germain_Hilaire_Degas_021.jpg

Obrázek č. 4

SLAVÍČEK, Antonín. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slavicek23.jpg>

Obrázek č. 5

SLAVÍČEK, Antonín. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slavicek_prochazka.jpg

Obrázek č. 6

CÉZANNE, Paul. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paul_C%C3%A9zanne_060.jpg

Odkazy:

Obrázek č. 7

VAN GOGH, Vincenc. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vincent_Willem_van_Gogh_128.jpg

Obrázek č. 8

VAN GOGH, Vincenc. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:VanGogh-starry_night.jpg

Obrázek č. 9

GAUGIN, Paul. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paul_Gauguin_056.jpg

Obrázek č. 10

LAUTREC, Henri De Toulouse. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Henri_de_Toulouse-Lautrec_012.jpg

Obrázek č. 11

SEURAT, Georges. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Seurat-La_Parade_detail.jpg

Obrázek č. 12

REDON, Odilon. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Redon.cyclops.jpg>

Obrázek č. 13

GRYFFINDOR, Neuveden. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Secession_Vienna_June_2006_006.jpg

Obrázek č. 14

KLIMT, Gustav. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f3/Gustav_Klimt_016.jpg

Odkazy:

Obrázek č. 15

MUCHA, Alfons. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alphonse_Mucha_-_Zodiac.jpg?uselang=cs

Obrázek č. 16

JENISTA, Jan. *Wikimmedia commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Primavesi_Villa.JPG

Obrázek č. 17

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Primavesi_mosaic.JPG

Obrázek č. 18

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Primavesi_mosaic1.JPG

Obrázek č. 19

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Primavesi_fountain.JPG

Obrázek č. 20

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.03.2013]. Dostupný na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Primavesi_interior.JPG